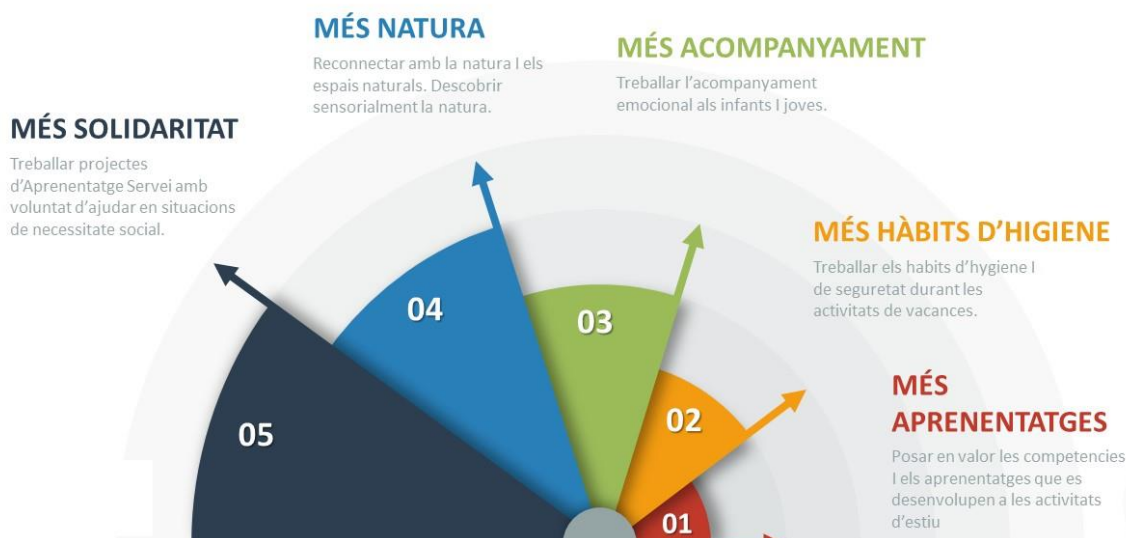

ORIENTACIONS PEDAGÒGIQUES per a les activitats d'estiu 2020

Aquest document mira de recollir orientacions útils per a ser considerades de cara a l'organització de les activitats de lleure d'estiu en el context de la COVID-19, i aportar alguns enllaços a recursos a partir dels quals planificar i desplegar el conjunt d'activitats.

No pretén substituir els centres d'interès al voltant de la proposta educativa NUSOS (ciutadania global i migracions) o d'altres focus o propostes definides, sinó considerar èmfasis en alguns temes pedagògics davant la situació de la COVID.

Posa èmfasis en 5 aspectes a considerar:

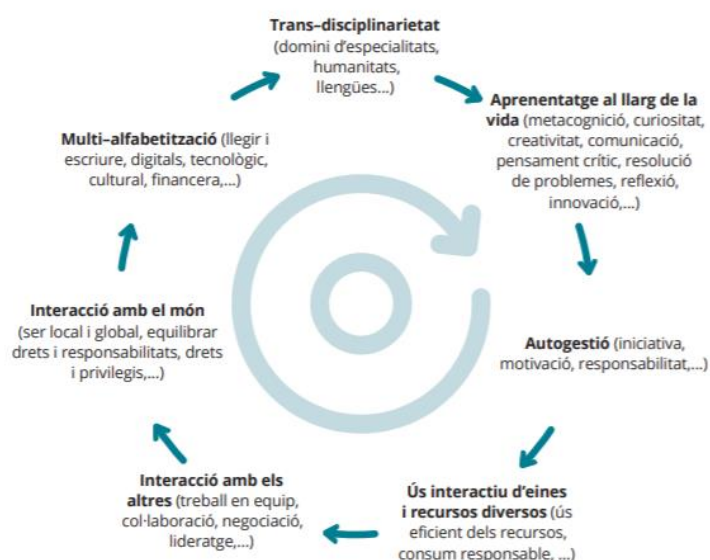
1. MÉS APRENTATGES. Explicar el valor educatiu de les activitats de lleure

En els darrers anys s'està treballant i organitzant els aprenentatges dins i fora de l'escola per competències. Ser competent suposa tenir capacitat per mobilitzar els aprenentatges, tant conceptuals com de destreses i valors, per resoldre una situació real determinada. Les competències ens ofereixen una mirada més holística en la que el món educatiu, el dins i fora escola, comparteix un mateix llenguatge i discurs. Per poder sistematitzar els aprenentatges competencials que es donen en el lleure educatiu ens guiarem per la proposta de macrocompetències que defineix la UNESCO, ja que considerem que tots els agents educatius de la nostra societat s'hi poden veure identificats.

L'educació en el lleure, amb el plantejament d'activitats, els jocs, els projectes, la vida quotidiana,... desplega un ventall de propostes que treballen les 7 competències definides per la UNESCO i desenvolupades al següent document:

https://www.educacio360.cat/wp-content/uploads/2019/04/Publicaci%C3%B3_lleure_web.pdf

L'aturada de l'escola i del currículum reglat amb la COVID, ha fet sortir opinions que cal organitzar unes activitats de lleure "compensatòries" del currículum no desenvolupat. Davant aquesta situació, tenim l'oportunitat de posar de nou en valor les competències per a la vida transversals i els aprenentatges vivencials i significatius associats a l'educació en el lleure.

Recollim alguns exemples de com es treballen i s'aprenen aquestes competències en el món del lleure educatiu:

Aprenentatge al llarg de la vida en el lleure educatiu

Les descobertes, jocs de pistes i gimcanes, són activitats que suposen enfrontar-se a situacions que s'han de resoldre, conèixer noves maneres de fer, i apropen en ocasions a un entorn desconegut i permet familiaritzar-se amb ell.

L'avaluació conjunta amb els infants, que és un element molt característic de les activitats de lleure educatiu, dona peu a la reflexió, i posa en pràctica la capacitat de millora per tal de generar persones amb esperit crític

L'autogestió

El **treball del quotidià**, centrant-nos en els hàbits d'higiene personal i dels espais comuns, també és un espai on es desenvolupa l'autogestió.

L'assemblea, com a activitat transversal dins el lleure educatiu, és una manera de funcionar incorporada dins el model d'activitats que es realitza en els diferents espais de manera recurrent.

L'ús interactiu d'eines i recursos en el lleure

Les **activitats a la natura** com ara les colònies, campaments, rutes, excursions o algun tipus de camp de treball, ja propicien aquesta relació amb el medi natural de respecte i conservació pel sol fet que es realitzen en un entorn natural.

Les **activitats de sensibilització** i la manera de fer les activitats és un altre procés d'aprenentatge.

La interacció amb els altres en el lleure educatiu.

El **joc** és una manera molt important per treballar la interacció amb els altres, així com també ho és la negociació i l'assimilació de normes, i la capacitat de col·laborar i compartir amb els companys i companyes.

El **lleure educatiu** té sentit quan fa protagonista a l'infant d'allò que vol fer i li dona espais per poder triar les activitats o jocs. Té sentit quan prioritza les necessitats dels infants en la programació, i també quan fa que l'infant assumeixi rols de lideratge compartit, segons el moment o activitat.

Interaccionar amb el món en el lleure educatiu

Un tipus d'activitat que es realitza en els espais de lleure educatiu són els **projectes d'aprenentatge i servei(APS)**. Infants i joves interaccionen amb l'entorn, identifiquen necessitats i realitzen una acció que ajuda a millorar la comunitat.

Trans-disciplinarietat en el lleure educatiu

El **treball per projectes**, aquestes activitats suposen incloure diferents tipus d'aprenentatges i integrar competències per tal de resoldre els problemes als quals s'enfronten.

Multi-alfabetització en el lleure educatiu

La realització d'activitats específiques on es treballen tots els **llenguatges artístics i plàstics**, com ara tallers, vetllades, balls, cançons... reforcen l'ús de diferents llenguatges

El lleure educatiu es caracteritza per treballar a partir de **centres d'interès o eixos d'animació** i això fa que els llenguatges expressius hagin estat sempre molt presents en les activitats. Aquesta és, també, una oportunitat que tenen els centres per introduir nous llenguatges.

2. MÉS HÀBITES D'HIGIENE. Planificar activitats encaminades a treballar la seguretat i la higiene davant la COVID-19.

Aquest estiu les mesures higièniques i de protecció prenen més importància que mai. Les rutines i la vida quotidiana són els grans aliats per a fer-ho. Treballarem hàbits que perduraran més enllà de les activitats d'estiu, i que s'incorporaran a la vida dels infants els propers mesos. Per això creiem que es indispensable crear elements didàctics i de joc per a aquests aspectes, que ens ajudin a interioritzar-ho i acompanyar aquests hàbits: cançons, jocs, danses, etc.

Caldrà destinar espais participatius a partir dels quals s'identifiquin i es reforcin els hàbits higiènics i de comportament individual i col·lectiu que ens aportaran més seguretat davant la Covid (durant les activitats d'estiu però més enllà d'elles). Caldrà explicitar i reforçar aquestes noves normes individuals i socials, així com parlar de la manera de revisar-les, d'autocorregir-les i d'avaluar-les.

Es recomana reforçar rutines bàsiques que ens facilitin el compliment de les distàncies i mesures de seguretat i higiene diverses:

- **Activitats de Vida quotidiana.** Repensar espais i moments col·lectius. Per exemple:
 - Bon dia: fer rodones amb guix al terra per mantenir certa distància.
 - Presentació del Centre d'Interès en grups petits o de manera virtual
 - Assemblea o valoració diària amb elements màgics que no impliquen fer rotllana, com el pal de pluja, el barrilet dels somnis:
<http://repositori.fundesplai.org/agora/PDF/Activitats/Petits/Assemblea-Terraestranya.pdf>
- **Activitats per a treballar els hàbits d'higiene personals.** Transformació dels "serveis col·lectius" (parar taula,...) cap als hàbits personals, reforçant l'autonomia, l'autogestió i el protagonisme dels infants i joves. Per exemple:
 - Crear un personatge que ens ajudi a definir i treballar aquests hàbits: la superheroïna W (wash).
 - Crear petits rituals que associaran amb aquests hàbits diaris
 - Acompanyar amb fotografies o murals dels hàbits personals.
 - Cançó per rentar-se les mans que duri 30 segons.
 - Dansa per rentar-se les dents i controlar l'ús/endreça del raspall de dents.
 - Crear un "termòmetre" on marcaran amb gomets cada cop que es renten les mans (abans i després: de les activitats, d'anar al WC, dels àpats...)
 - Joc per guardar la roba bruta en una bossa tancada.

3. MÉS ACOMPANYAMENT. Planificar activitats d'educació emocional.

Aquest estiu, les experiències educatives amb que acollim de nou als infants i joves, hauran de cercar espais de conversa, per a compartir moments durs i moments feliços viscuts, hauran de cercar experiències que ajudin a reforçar el valor dels petits gestos, l'empatia, la generositat, la solidaritat que hem vist aquets dies. Més que mai ens calen experiències que treballin les emocions, que connectin amb allò viscut, que comparteixin, i que mobilitzin els valors de la

cooperació, la solidaritat, l'ajuda mútua, valors tots ells molt presents a les activitats de lleure educatiu.

La situació de pandèmia i el confinament ha generat en els nostres infants i adolescents emocions molt diverses. Durant les activitats d'estiu hem de fer un acompanyament emocional i escoltar, més que mai, els nens i nenes i les adolescents, amb les seves inquietuds, pors i també propostes. Tenint en compte els espais emocionals i les diferències individuals, es a dir, deixar els espais necessaris per tal que els infants es sentin còmodes i es sentin seves les activitats.

Proposem treballar **activitats i recursos per treballar les competències emocionals**, per posar en valor el grup, l'empatia, els somriures, les mirades, els valor de les paraules i els petits moments de complicitat...per poder moure'ns per la vida, afrontar positivament els desafiaments que sorgeixen i per adoptar i mantenir estils de vida saludables. Amb aquestes activitats treballarem el reconeixement i la gestió dels sentiments, l'autoconeixement, els valors de l'autoestima, respecte, solidaritat, pau i sostenibilitat, amb la finalitat és formar futurs ciutadans més conscients i més compromesos amb l'entorn i amb els altres.

Com a **competències emocionals** s'identifiquen la consciència emocional, la regulació emocional, l'autonomia emocional, la sociabilitat i les habilitats per a la vida i el benestar:

- **Consciència emocional:** és la capacitat per prendre consciència de les pròpies emocions i de les emocions dels demès. Caldrà fer activitats per treballar vocabulari emocional, posant les emocions al centre, saber quines emocions hem sentit cada dia per poder fer-ne un recull. Per exemple: tira el dau, el memory de les emocions o la ruleta de les emocions.
- **Regulació emocional:** és la capacitat per gestionar les emocions de forma apropiada. Treballarem dinàmiques per regular les emocions i generar emocions positives. Proposem fer exercicis de relaxació, mandales, etc.
- **Autonomia emocional:** concepte ampli que inclou característiques i elements relacionats amb l'autogestió personal, entre les que es troben l'autoestima, l'actitud positiva, la responsabilitat, l'empati, etc. Farem activitats per treballar l'autoconcepte, l'autoestima i el grup, a mode d'exemple la flor de l'amistat, la caixa màgica.
- **Competència social:** és la capacitat per mantenir bones relacions amb altres persones, això implica dominar les habilitats socials bàsiques, les capacitats per la comunicació afectiva, el respecte, les actituds pro socials, l'assertivitat, etc. Podem treballar activitats com la caixa dels tresors, el sobre de les paraules boniques o la capsula dels petons.
- **Habilitats per a la vida i el benestar:** és la capacitat per adoptar comportaments apropiats i responsables per afrontar satisfactòriament els reptes diaris de la vida, ja siguin personals familiars, professionals, socials, etc. Aquí podem treballar activitats com un passeig pel bosc, la recepta de la felicitat, etc.

Aquestes activitats les trobareu en les nostres propostes educatives o en el banc de recursos de Fundesplai:

- Proposta educativa Àgora: La recepta de la felicitat <https://esplai.fundesplai.org/recurs/4587/>
- Proposta educativa EnCORatjat: el detectiu de les emocions <https://esplai.fundesplai.org/recurs/detectiu-de-les-emocions/>; El barret dels Somnis <https://esplai.fundesplai.org/recurs/3916/> o la caixa de la meua vida <https://esplai.fundesplai.org/recurs/la-caixa-de-la-meua-vida/>

- Proposta educativa mandala, les mandales cooperatives
<https://esplai.fundesplai.org/recurs/mandales-cooperatius/>

4. MÉS NATURA. Planificar activitats de reconexió i descoberta de la Natura

Aquest estiu, després d'uns mesos tancats en pisos i cases, necessitem connectar de nou amb la natura, observar-la, olorar-la, tocar-la, aprendre'n, sentir-nos part d'ella, i aprofitar per aprendre a tenir-ne cura i preservar-la.

Mirarem de fer sortides a parcs urbans o a espais naturals si és possible.

Proposem preparar un ventall d'activitats de descoberta de l'entorn natural des d'un punt de vista sensorial. Escollim les millors activitats en funció de l'edat. Jugar amb la natura. Aprendre amb la natura. Deixar-nos conduir per parelles amb els ulls embenats entre els arbres. Abraçar-ne i palpar-ne un d'ells i mirar d'identificar-lo després amb els ulls oberts. Caminar descalços amb mitjons per un sotabosc i després mirar totes les llavors, fulles i altres elements naturals enganxats. Construir el cau imaginari d'un ratolí de bosc (trobar una pinya, una fulla de roure, una fulla dentada d'alzina, un aglà,...). Fabricar-nos pots de trampeig de petits insectes i observar-los en lupa per deixar-los anar després...

Moltes activitats les podem trobar a la proposta educativa "Camins" de Fundesplai:

<https://projectes.fundesplai.org/camins/activitats-imprescindibles/>

Els jocs de simulació a la natura també esdevindran uns bons recursos per a vincular-hi aprenentatges importants relatius al medi ambient, alhora que jugarem i ens bellugarem intensament. <http://www.ersilia.org/Habitat/> (Ex: El bosc dels senglars; Cucs i llangardaixos; La demanda insostenible,...)

5. MÉS SOLIDARITAT. Planificar activitats d'Aprenentatge Servei

Aquest estiu, després del confinament, volem potenciar l'esperit de l'aprenentatge servei: una proposta educativa que combina l'aprenentatge i el servei a la comunitat en un sol projecte que és formatiu en la mesura que els joves treballen sobre necessitats de l'entorn per millorar-lo.

Durant el confinament han sortit projectes fets des de casa per pal·liar conseqüències de la COVID-19: fer mascaretes, escriure cartes o fer dibuixos pel personal sanitari, fer vídeos animant a usar la mascareta en la vida diària, llegir textos a gent gran via telèfon o vídeo, fer propostes per saludar sense encaixar les mans, entre d'altres. Però segur que, a més a més, hi ha possibilitats que encara no ha imaginat ningú.

Propostes que es poden fer en petits grups, usant eines de comunicació virtual i realitzant el servei sense trencar cap de les recomanacions sanitàries.

I perquè val la pena desenvolupar projectes d'ApS?

- *Primer per un motiu curricular.* Tots els projectes d'Aprenentatge i Servei i de Servei Comunitari treballen la competència social i ciutadana i, cada un d'ells, d'acord amb la seva temàtica, treballa també altres competències curriculars. Per tant, estem davant d'una activitat que posa en joc aprenentatges importants. I, pel damunt de tot, és una activitat que mostrarà als infants que les competències serveixen per fer coses útils a la comunitat. Aprendre fent un servei a la comunitat.
- *També per un motiu cívic.* Sabem que l'aprenentatge servei és una experiència educativa que defensa que els infants i joves han de contribuir de veritat a fer del món un lloc millor.

Estem vivint moments complicats com a societat. Seria incompreensible que just ara que hi ha necessitats arreu no demanéssim ajuda als joves. Seria una manca de confiança, un enorme menyspreu, que ni els apodera ni els educa en la responsabilitat. Desgraciadament estem davant d'una oportunitat immillorable d'educació per a la ciutadania. Demanar-los que donin un cop de mà, pot ser una experiència que els marqui per sempre. Qui contribueix a la comunitat, se'n sent part i participa.

Per aprendre més sobre els projectes d'Aprenentatge Servei, a més de consultar la web del centre promotor de l'ApS de Catalunya (<https://aprenentatgeservei.cat/>), del que formem part com a Fundesplai, podeu consultar la proposta educativa "Teixint": <https://teixint.wordpress.com/> per a trobar-hi idees.

6. MÉS COMUNITAT EDUCATIVA. El treball amb famílies.

Les **famílies** són unes aliades en el procés educatiu. En les activitats de lleure educatiu, cal que ara més que mai vegem l'entorn d'infants i joves com una **comunitat educativa** que cal que alineï els seus esforços per al **benestar del i les participants**. La comunicació i la confiança han de marcar la relació entre equips educatius i les persones responsables de la tutela dels i les menors.

Cal treballar en la mesura del possible per conèixer la realitat dels i les participants a partir d'allò que expressen per sí mateixes o a través de les famílies. És important informar-se abans de l'inici de l'activitat de les situacions viscudes, les seves necessitats, interessos, pors, inquietuds, possibles dols. Les famílies són un element facilitador en el moment de preparar l'activitat no només a nivell organitzatiu sinó informatiu. És important dotar de confiança, tranquil·litat i garanties a les famílies, fer-les coneixedores que s'han pres les mesures necessàries perquè l'activitat sigui segura en el context actual. Cal preparar l'activitat a nivell educatiu, sanitari, emocional i així poder adaptar-la a les necessitats dels infants i els i les joves. Aquest intercanvi d'informació es pot fer a partir de reunions telemàtiques, intercanvi d'informació sobre l'activitat o altres mitjans que permetin tenir una visió més completa de les necessitats de la família i l'infant o jove.